

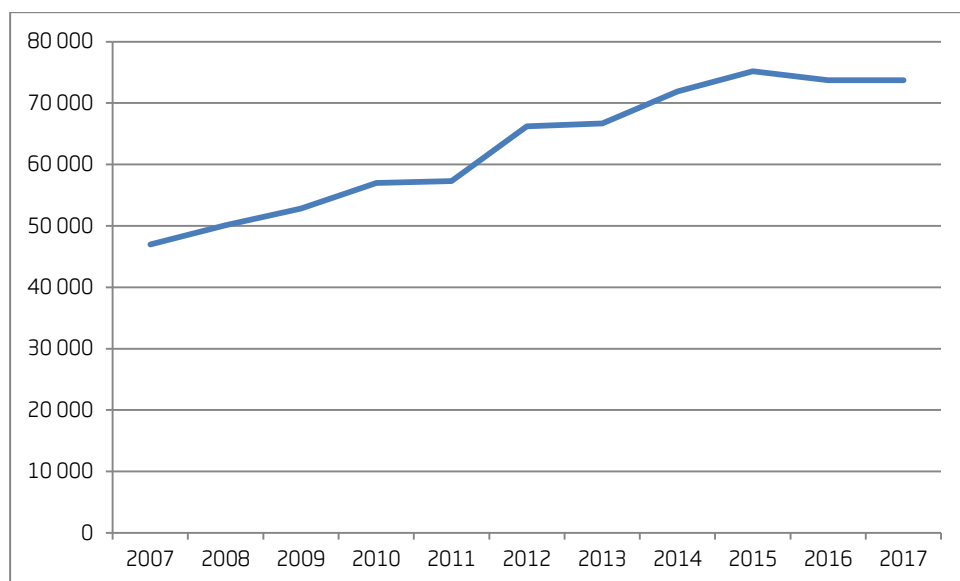
Företagande bland äldre – luststyrt eller nödvändigt?

Under senare år har antalet äldre företagare ökat kraftigt. För många är företagandet ett livsprojekt som de inte vill överge bara för att de fyllt 65 år. För dem är fortsatt arbete därför ett frivilligt val. Men för andra är företagandet nödvändigt för att klara sig ekonomiskt på ålderns höst. I denna rapport har vi med hjälp av extrafrågor i Småföretagsbarometern¹ undersökt motiven bakom valet att arbeta efter 65-årsdagen.

Kraftig ökning av företagandet bland äldre

Under de senaste 10 åren har antalet företagare som fyllt 65 år ökat med hela 57 procent. Under samma period har det totala företagandet bara ökat med knappt 3 procent. Till stor del beror detta på att andelen äldre i befolkningen ökat kraftigt. Men det beror också på att en större del av de äldre driver företag.

Figur 1 Antal företagare 65-74 år

Källa: SCB, Aku

Totalt finns det nu cirka 74 000 företagare mellan 65 och 74 år. För många av dem är företagandet ett intresse, medan andra måste fortsätta driva företaget för att klara sig ekonomiskt. Tidigare undersökningar har visat att just företagare är överrepresenterade bland pensionärerna med lägst inkomster.²

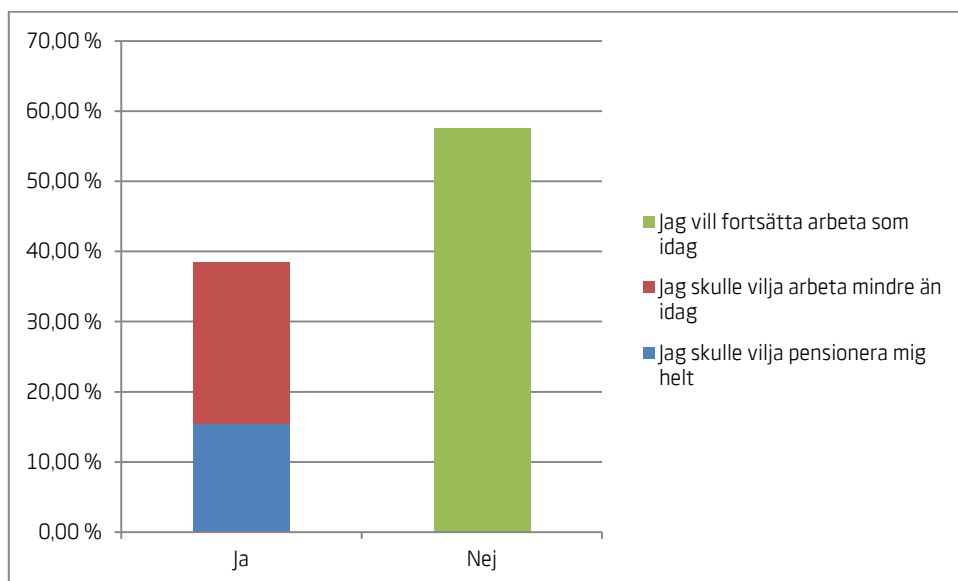
¹ I denna undersökning intervjuas 4 000 företagare av Novus.

² Finanspolitiska rådet, Inkomstfördelningen bland pensionärer, 2012/5.

Nära 30 000 företagare skulle vilja arbeta mindre eller pensionera sig helt

För att ta reda på motiven bakom att företagarna väljer att arbeta vidare efter 65 år ställde vi en extrafråga i samband med Småföretagsbarometern. Fördelen med att använda denna undersökning är att den omfattar så många intervjuer att de äldre företagarna kan intervjuas för sig. Totalt ingick 4 000 företagare i undersökningen varav 444 hade fyllt 65 år. Av svaren framgick att majoriteten av de äldre företagarna arbetar i den utsträckning de själva skulle vilja. Men 38 procent av dem skulle vilja arbeta mindre eller pensionera sig helt om de hade ekonomiska möjligheter till det.

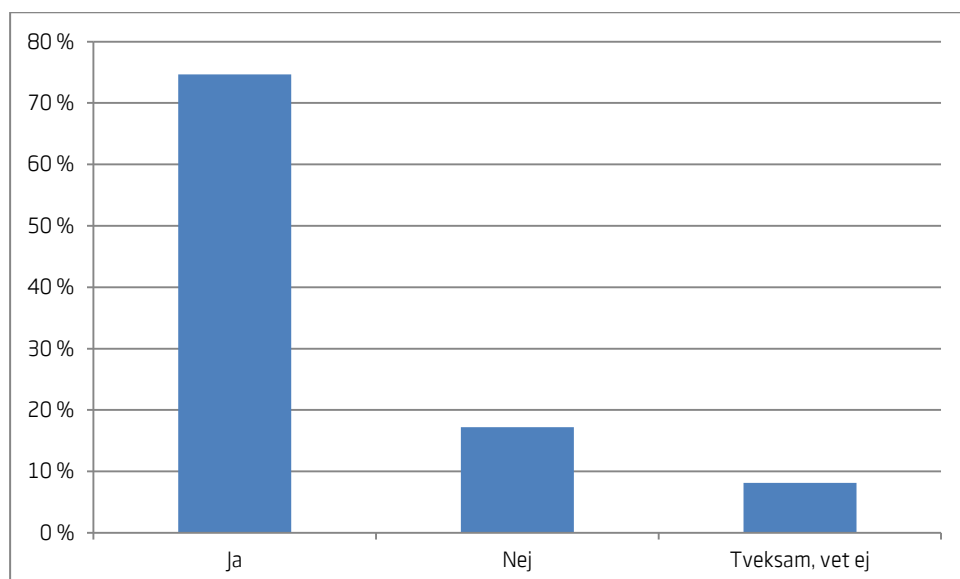
Figur 2 Skulle du vilja pensionera dig eller arbeta mindre om du hade ekonomiska möjligheter?
(Frågan ställd till företagare över 65 år)

Källa: Swedbank och Novus

Bland företagare som ännu inte fyllt 65 år finns det en del som är medvetna om att de kommer att bli tvungna att fortsätta arbeta. Drygt 17 procent tror att de kommer att bli tvungna att arbeta efter 65 för att kunna försörja sig. Men den stora majoriteten av företagarna tror att de kommer kunna välja i vilken utsträckning de kommer att arbeta efter 65 år.

Figur 3 Tror du att du kommer att ha ekonomiska möjligheter att välja i vilken utsträckning du vill arbeta vid 65? (Frågan ställd till företagare under 65 år)

Källa: Swedbank och Novus

Orsaker till företagarnas låga pensioner

Det finns flera orsaker till att många företagare inte har råd att pensionera sig utan tvingas arbeta i högre utsträckning efter 65-årsdagen än de skulle vilja. Det handlar bland annat om att en del företagare tar ut för låga löner, att de saknar kunskap om hur mycket sparande som krävs, att de räknar med att kunna sälja företaget för en större summa än vad som visar sig möjligt och att några använt tänkta pensionsmedel för att klara sitt företag ur tillfälliga ekonomiska svackor.

1. Lågt löneuttag sänker pensionen

Många företagare har relativt låga löneinkomster.³ Lönsamheten i många mindre företag tillåter inte några högre löneuttag. Men i andra fall beror det på att företagarna håller ned löneuttaget och istället försöker de maximera utdelningarna för att få ned beskattningen. Detta val kan vara negativt på lång sikt. Löneuttaget påverkar vilken ersättning företagarna får vid sjukdom, föräldraledighet, arbetslöshet och inte minst vid pension. Löneuttag upp till 42 000 kronor per månad ger högre statlig inkomstpension.

2. Okunskap om vilka pensionsavsättningar som krävs

Att maximera avsättningarna till den statliga pensionen är oftast inte tillräckligt. De flesta anställda får även avsättningar till tjänstepension av sina arbetsgivare. Dessa avsättningar motsvarar cirka 4,5 procent av lönen upp till omkring 40 000 kronor i månaden. På löneinkomster över denna nivå uppgår avsättningen till 30 procent. En företagare som vill få pensionsinkomster i nivå med anställda behöver alltså själv ta ansvar för detta sparande.

3. Svårigheter med att beräkna företagets framtida värde

En orsak till att företagare inte sparar tillräckligt för sin framtida pension är att de räknar med att kunna sälja sitt företag när de ska pensionera sig och på det sättet dryga ut sina pensionsinkomster. Det finns risker med att förlita sig på en framtida företagsförsäljning. Det är svårt att göra träffsäkra prognoser över företags framtida värden. En 40-åring som under 90-talet hade en lönsam skivbutik eller videouthyrning med stabil kundkrets kan ha räknat med att få ut en stor summa när hen skulle pensioneras 2018. Men olika streamingtjänster har helt förändrat förutsättningarna för denna typ av verksamheter. Med största sannolikhet kommer det heller inte bli lättare att förutse det framtida värdet av företag. Ny teknik med digitalisering, AI, delningstjänster och e-handel förändrar snabbt konkurrenssituationen i olika branscher.

4. Pensionsmedel används för andra ändamål

För anställda är tjänstepensionen låst (ofta fram till 55 års ålder). Företagare kan välja andra sätt att spara till sin pension. En så kallad direktpensionslösning innebär att företagaren sparar i sitt företag. Denna lösning kan vara skattemässigt mer fördelaktig och förespråkarna menar att lösningen är mer flexibel, eftersom dessa medel kan användas i verksamheten under tillfälliga svackor. Samtidigt innebär detta en risk. Det kan visa sig att det inte går att vända utvecklingen och då har företagaren gjort sig av med sitt tänkta pensionskapital.

Sammanfattande slutsatser

Antalet företagare som fyllt 65 år har ökat med 57 procent under de senaste 10 åren. Det finns nu cirka 74 000 företagare mellan 65 och 74 år i Sverige. För många är detta ett frivilligt val. Men det finns också en stor grupp som inte har råd att pensionera sig. Resultaten av vår undersökning visar att nära 40 procent av de äldre företagarna (cirka 30 000) skulle vilja arbeta mindre eller pensionera sig helt om de hade ekonomiska möjligheter.

Det finns flera orsaker till att många företagare har otillräckliga pensionsinkomster. Företagare måste ta ett större ansvar för sparandet till sin pension. De får inte tjänstepensionsavsättningar per automatik som de flesta anställda. Några företagare tar också ut en alltför låg lön för att få maximalt från den statliga pensionen. Många företagare överskattar också det framtida försäljningspriset på sitt företag och en del använder det tänkta pensionskapitalet under perioder av svag lönsamhet.

³ Se till exempel <https://www.scb.se/hitta-statistik/artiklar/2017/Foretagare-tjanar-mindre-och-arbetar-langre-an-anstallda/>

Swedbanks och sparbankernas råd till företagare om pension

- Ta ut lön. Löner upp till 42 000 kronor per månad ger ökad avsättning till allmän pension. Även sjuk- och arbetslöshetsersättning baseras på inkomst.
- Se till att ha ett sparande utöver den statliga inkomsten. Den stora majoriteten av anställda får tjänstepension. Företagare behöver ta ansvar för detta sparande själva.
- Många företagare räknar med att de ska kunna sälja sitt företag när de pensioneras och anser därför att de inte behöver spara till sin pension. Men förutsättningarna ändras snabbt i olika branscher. Att veta vilket värde ens företag har om 25 år är omöjligt. Det är därför alltid bra att ha ett sparande som är avsett för den framtida pensionen.
- Lås en del av ditt sparande för din framtida pension. Även om det finns fördelar med att kunna ha sitt sparkapital tillgängligt innebär det också risker. En del av sparandet för pensionen bör vara låst.